

vzel vodstvo pripravljalnega odbora, naslednje leto pa predsedstvo novo ustanovljenega Muzejskega društva. Od tedaj že ves čas — razen v vojnih letih — predseduje društvu, ki je v začetnih, najtežavnejših letih samo upravljalo muzej, od nastavitve upravnika leta 1948 pa delovalo kot neuradni družbeno-upravni organ. Iz meseca v mesec vodi seje, ki jih je bilo doslej že blizu 200, občne zbere in strokovne sestanke. Od leta 1956 predseduje tudi muzejskemu svetu oziroma svetu zavoda za spomeniško varstvo, hkrati pa kot član občinske urbanistične komisije in sveta za urbanizem sodeluje tudi pri urbanističnem razvoju Loke. Na pobudo in s pomočjo loških političnih faktorjev je več mesecev proučeval arhive v Münchnu in obogatil naš muzejski arhiv s pomembnim, izbranim in dragocenim gradivom, kakršnega nima noben drug kraj na Slovenskem. Strokovno pomaga pri urejevanju Loških razgledov in zvesto sodeluje s svojimi prispevki. V vsakem letniku je vsaj en njegov članek. Z njimi odkriva pomembne momente iz preteklosti. Loke.

Kakor ima muzej namen, da iz preteklosti uči za prihodnost, tako ima počastitev življenjskega jubileja namen, na se ne le ozremo nazaj na jubilatovo delo in se mu zanj zahvalimo, temveč mu hočemo izraziti želje in priporočila tudi za bodoče. Pravila društva sicer ne navajajo funkcije »stalni predsednik«, vendar upamo, da bo naš ugledni dr. Pavle Blaznik ostal predsednik društva in na tem mestu storil vse, kar je s tem položajem povezano, dokler bo zmožeg. To naj bo še dolgo, časa. Pričakujemo, da bo svojim temeljnim delom iz zgodovine loškega ozemlja dodal še krono: zgodovino Loke same. Želimo, da bi spet postal samo Ločan, da bi se preselil v Loko in vodil proslave ob tisočletnici Loke ter tod preživel še dolgo vrsto let ob dobrem zdravju in v zadovoljstvu, krepak, odločen in delaven, kakršnega pozna in ceni naša kulturna javnost.

*Francè Planina*

## K PROBLEMU NASTANKA BITNJA NA SORSKEM POLJU

V maju 1962 so delavci odkrili in delno uničili tri staroslovanske grobove v Srednjem Bitnju. En grob je bil pa povsem uničen že prejšnje leto.<sup>1</sup> Najdba je navzlic skromno ohranjenim predmetom dragocena; saj predstavlja važno

dopolnilo k ustanovni listini loškega gospodstva iz leta 973, ki omenja na loškem ozemlju neposredno štiri naselja: Staro Loko, Suho, Žabnico in Selca. Da je bilo loško ozemlje že pred 973 rahlo naseljeno tudi izven teh naselbin, je bilo že doslej možno sklepati iz ostalih slovenskih imen, ki jih srečamo tudi v darilnih listinah tistega časa (n.pr. Sorška Dobrava, Stresov brod, Pečana). Z najdbo staroslovanskih grobov v Srednjem Bitnju, ki se jim bodo ob sistematični preiskavi nedvomno pridružili še številni primeri, smo dobili nov, konkreten dokaz o poselitvi Sorškega polja v predfreisinski dobi.

Ob najdbi staroslovanskih grobov v Srednjem Bitnju meni Valič, da je s tem ovržena moja trditev, češ da je vas nastala naenkrat in po načrtu.<sup>2</sup> To mnenje je pa seveda nevdržno, o čemer sem pisal že na drugem mestu.<sup>3</sup> Menda ne bo nihče resno trdil, da je bila npr. stara, v predfreisinski dobi obstoječa Žabnica v osnovi vrstna vas s programi in da je po tem vzorcu zemljiški gospod ob sistematični kolonizaciji Sorškega polja obstoječe naselje samo dopolnil in razširil. Povsem jasno je, da je zemljiški gospod pri načrtnem naseljevanju napravil križ čez ondodna stara naselja in hkrati pregazil tamkajšnje poljsko razdelitev. Zemljo je načrtno razdelil med koloniste, ki jih je v razmeroma precejšnjem številu presadil z Bavsarke, verjetno pa pritegnil k njim tudi staro, tamkaj naseljeno slovensko prebivalstvo. Tako je nastalo povsem novo, načrtno zgrajeno vrstno naselje Žabnica, enako tudi Bitnje kot nadaljevanje Žabnice. Istočasno je bila seveda med koloniste po hubnem sistemu razdeljena tudi zemlja, brez ozira na staro ureditev, ki ji na žabniško-bitenjskem hubnem polju nikjer ni najti sledu. Vrstni naselji Žabnica in Bitnje s progasto poljsko razdelitvijo sta mogli torej nastati le po načrtu ob sistematični kolonizaciji.

*Opombe:* 1. A. Valič, Staroslovansko grobišče v Smokuču pri Zirovnici in Srednjem Bitnju pri Kranju, Arheološki vestnik XIII—XIV, 1962-63, str. 570. — 2. A. Valič, o. d., str. 573. — 3. Zgodovinski časopis XIV, 1960, str. 265.

*Dr. Pavle Blaznik*

## NOVOSTI V LOŠKEM MUZEJU NA PROSTEM

Loški skansen na grajskem vrtu je v letošnji sezoni doživel bogato razširitev, ki je plod truda vsega muzejskega kolektiva. Postavitev novih objektov in

urejanje okolice Škoparjeve hiše je potekalo po programu za dokončno ureditev skanska. V tem načrtu je bivši kustos za etnografijo v Loškem muzeju J. Sedej predvidel naslednja dela: postavitev mlina, žage, zidanega vaškega znamenja, sušilnice za sadje, vodnjaka oziroma štirne na vitelj, senika ter oglarske kolibe in kope. Razen postavljanja novih objektov je načrt predvidel tudi kompleksno ureditev vsega muzeja na prostem: poti, nasade, preparacijo in konservacijo vseh objektov ter dokončno ureditev čebelnjaka.

Kljub obsežnosti programa je uspel Loški muzej v svojem skansu že do jeseni 1965 izpolniti skoraj ves delovni načrt. Neizvršena so ostala le dela okrog predstavitve oglarstva in postavitve zidanega vaškega znamenja, medtem ko žage po dosedanjih proučevanjih sploh ne bo mogoče postaviti, ker se zaradi prevelikih dimenzij nobena razpoložljivih žag ne bi skladala z ambientom Škoparjeve hiše in drugih objektov.

Že jeseni lanskega leta (1962) je muzej postavil k Škoparjevi hiši 200 let star čebelnjak iz brun s poslikanimi panjskimi končnicami in s slamnato streho ter kozolec. Čebelnjak je prvotno stal v Bodovljah, kozolec pa v Puštalu. Julija 1963 so v skansu prepeljali iz Davče Vrhovčev mlin, ki je zidan s kamenjem, krit s skodlami in ima 2 mlinska kamna in eno kolo. V tlorisu meri  $5 \times 4$  m. Vrhovčevi so mlin, zaradi njegove majhne zmogljivosti uporabljali le za lastne potrebe. Leta 1943 so Nemci mlin požgali, da ne bi mogel več služiti partizanom kot zavetišče. K sreči je pogorela le streha, ki so jo Vrhovčevi po osvoboditvi obnovili s skodlami, tako da je mlin obdržal svojo obliko, ki jo je imel ob gradnji pred 60 leti, še danes.

Medtem ko je ena ekipa v skansu mlin še postavljala, je druga že opravljala dela pri selitvi 150 let stare lesene štirne na vitelj, ki jo je muzej odkupil pri Mežnarjevih v Hotavljah. Postavljanje štirne ob Škoparjevi hiši je potekalo vzporedno z zaključnimi deli pri sestavljanju mlina.

Naslednja večja akcija za razširitev loškega muzeja na prostem je bilo podiranje in postavljanje Vrhovčevega senika ali hleva za seno. Senik je star 110 let, v tlorisu meri  $4 \times 6$  m, stene so zbite iz macesnovih in jelkinih hlodov, streha pa je krita s slamo.

V oktobru 1965 je muzej kupil od Marije Jurčič v Breznici nad Škofjo Loko manjšo sušilnico za sadje (tri lese), ki meri v tlorisu  $2,5 \times 3,5$ . Pajštva, ki je

zidana s kamenjem in krita s skrilom, je stara 60—70 let. Postavljanje te sušilnice je v loškem skansu zadnja »novogradnja« v sezoni 1965.

Tudi urejanje poti in nasadov v skansu je v glavnem končano. Potrebna so le še vzdrževalna dela. Preparacija lesenih delov pri vseh objektih je bila opravljena v začetku oktobra. Plesen v Škoparjevi hiši je bilo mogoče le začasno preprečiti, ker se vlaga v nekurjeni hiši nabira vedno znova.

Pri selitvi novih objektov v skansen muzejski delavci niso naleteli na kake večje težave. Po dobro pripravljenih in podrobnih načrtih je delo potekalo skoraj nemoteno, le nekaj nepričakovanih vremenskih motenj je povzročilo krajši zastoj pri selitvi mlina in sušilnice. Po dosedanjih izkušnjah lahko upravičeno pričakujemo, da bodo prihodnje leto načrti za razširitev loškega muzeja na prostem izpolnjeni.

*Aleš Mrzel*

#### RAZSTAVE V LOŠKEM MUZEJU V SEZONI 1962/63

Zadnja razstavna sezona ni bila bogata. To je osnovna ugotovitev, ki pa terja tudi opravičilo: že od leta 1961 je v gradnji velika razstavna dvorana-galerija, ki naj v bodočnosti prevzame vse razstave v muzeju. Galerija bo namreč edini primerni prostor za prirejanje razstav, kajti dosedanje so bile vedno na zgornjem grajskem hodniku ali v okroglem stolpu. Pa tudi okroglemu stolpu je namenjena nova funkcija in tako v njem ne bo mogoče več prirediti razstav. Že letos je bil več kot dva meseca uporabljen za garderobo škofje-loških poletnih prireditev. Tako je pomanjkanje prostora, še bolj pa čakanje na novo dvorano skoraj povsem zavrlo razstavno dejavnost Loškega muzeja. Zvrstile so se le tri razstave: Jernej iz Loke, Naše zaščitene rože in Ilustracije Visoške kronike.

Razstava *Jernej iz Loke* je imela študijski značaj. Ta naš prvi po imenu znani slikar iz prve polovice 16. stoletja je bil prikazan največ s kopijami, ki jih je posodil Mestni muzej v Ljubljani, nekaj pa jih poseduje tudi Loški muzej, potem s fotografijami njegovih del in z zemljevidom, v katerega so bili vrisani vsi kraji, kjer je Jernej deloval. Namen te študijske razstave je bil predvsem, zbrati dosedanje zaključke o delu Jerneja iz Loke in skušati izbrati določena